

Minamatami isumaqatigiisummut naleqqiullugu nunamut nangaassutip atorunnaarsinnerata inuiaqatigiinnut akilersinnaanerani misissueqqissaarneq

OQA. +45 56 40 00 00

ALLAK. +45 56 40 99 99

WWW cowi.dk

KINGUNERISAA PILLUGU ILISIMATITSISSUT

17. JUULI 2019

Tunuliaqutaasoq

Kviksølvi pillugu nunarsuaq tamakkerlugu isumaqatigiinniarnit, Minamatami isumaqatigiissut, 2013-imi januaarimi naammassineqarput. Isumaqatigiisummi siunertaq tassaavoq kviksølvimik aamma kviksølvimut kattunnernit inuit pilersitaannik aniatitsinernut kuutsitsinernullu inuit peqqinnerannut avatangiisillu illersornissaat. Danmarkip isumaqatigiissut 10. oktober 2013-imi atsiorpaa Kalaallit Nunaat aamma Savalimmiut pillugit nunamut nangaassuteqarluni.

Kalaallit Nunaat pillugu nunamut nangaassutip atorunnaarsinnerata kingunerinik misissuiniarluni Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfik misissuineramik aallartitsisimavoq, teknikkikkut tunuliaqutaasumik nalunaarusiamik nalunaarusiortoqarluni. Misissuinerup inernerit Kalaallit Nunaata avatangiisimut akuersinissaa pillugu politikikkut aalajangiinissamut tunuliaqutaassapput. Ilisimatitsisummi matumani misissuinerup inernerit eqikkarneqarput.

Minamatami isumaqatigiissut august 2017-imi atulersinneqarpoq, nunat 50-it isumaqatigiisummik atortussanngortitsimmata. Ullumikkut nunat 128-t isumaqatigiisummik atsiorsimalerput, taakkununga ilaallutik nunat arfineq pingasut tamarmik Issittumi Siunnersuisoqatigiinni ilaasortasut. Issittumi nunanit arfineq pingasunit ministerit, Issittumi nunat inoqqaavisa kattuffiinit arfiniliusunit aallartitat peqatigalugit Fairbanksimi Nalunaarummik taaneqartumi 2017-imeersumik Minamatami isumaqatigiissutip sukkasumik sunniuteqartumillu atulersinnissaanut kaammattuuteqarput, tassa Issittumi kviksølvimik mingutsitsinermi nunat ilungersuuteqarnerannut tamanna pingaaruteqarmat.

Issittumi avatangiisit inuillu illersorneqarnerat Minamatami isumaqatigiissutip siulequtaani erseqqissarneqarpoq, tassa isumaqatigiisummut peqataasut

issittumi pinngortitami ataqatigiinnerit qangaaniillu inuiaqatigiit immikkut sunnertianerat maluginiarmassuk.

Kalaallit Nunaanni inuit avatangiisillu sunnerneqarneri

Kviksølvi avatangiisimiilersoq methylkviksølvinngortarpoq, nerisariaani kimittusiartortarluni. Tamanna pingaartumik Kalaallit Nunaanni ileqquusumik nerisani immikkut qaffasittarpoq soorlu aalisakkani imaanilu miluumasuni. Inuit ileqquusumik nerisassianik annertuumik nerisaqartut taamaattumik nerisat aqqutigalugit kviksølviimit annertuumik navianartorsiortinneqarput. Pingaartumik naartut meeqqallu ineriartornerat sunnerneqarnerat ernumassutigineqarpoq. Kalaallit arnartaasa qitorniorsinnaasutut ukiullit affai sinnerlugit 2014-mi nunani tamalaani killiliussatut missingersuutinit qaffasinnerusumik aaminni kviksølvimik kimittussuseqarput. Avannaani nunaqarfinni arnat tamarmik qitorniorsinnaasutut ukiullit killiliussatut missingersuutinit qaffasinnerusumik kimittussuseqarput.

Kviksølvi annerpaartaa kalaallit nunaanni avatangiisimiilersartoq avataaneersuuvoq. Naatsorsuutigineqarpoq kalaallit nunaanni sumiiffinni aniatitsisuusut Kalaallit Nunaanni kviksølvimik mingutsitsinerup tamarmiusup 1 %-iata missaanik taamaallaat mingutsitsisartut. Imaassinnaavorli sumiiffinni imermi avatangiisinut kuutsitsinerit, assersuutigalugu kigutileriffinniit imaluunniit eqqaavissuarniit, illoqarfiit eqqaanni sumiiffinni mingutsitsinermut pingaaruteqarsinnaasut.

Kalaallit Nunaannut tunngatillugu isumaqatigiisummi aalajangersakkat ajornartorsiutillu

Minamatami isumaqatigiissut arlalinnik aalajangersagaqarpoq, isumaqatigiissutip akuerineqarnissaa toqqarneqassappat Kalaallit Nunaannit naammassineqartussat.

Kviksølvi piiarneqarneranut inerteqqussut. Isumaqatigiisummi piumasaqaatigineqarpoq aatsitassarsiornermi kviksølvimik piianeq peqataasut inerteqqutigissagaat, isumaqatigiissutip atulersinnerani piianeq ingerlanneqalereersimangippat. Kalaallit Nunaanni kviksølvimik tunisassiorortoqanngisaannarsimavoq, tamannalu pillugu aamma pilersaaruteqarnani. Isumaqatigiisummik akuersineq nalilerneqarpoq immikkoortumut tassunga tunngatillugu Kalaallit Nunaannut kinguneqartitsissanngitsoq.

Tunisassianik kviksølvimik akuneqarsimasunik tunisassiornerup eqqussuinissallu inerteqqutaanera. Isumaqatigiisummi piumasaqaatigineqarpoq tunisassianik kviksølvimik akuneqarsimasunik tunisassiorneq tunisassianillu arlalinnik eqqussuinissamut peqataasut inerteqquteqassasut. Tassunga ilaapput attataasat aallartaatit, kiassutit uuttuutillu assigiinngitsut allat, pinneraatit, biocidit, pesticidit aamma batterit kviksølvoxidit. Batterit allat lysstofrørrillu eqqarsaatigalugit piumasaqaatigineqarpoq kviksølvi akuusoq killiliussatut aalajangersarneqarsimasut ataaniissasut. Ilisimatusarnermut, sakkutuut atuinerit inuinnaallu illersornerinut atorneqartut tunisassiat pillugit nalinginnaasumik ilaatitsisoqanngilaq. Tunisassiat atugaareersut atornissaannut sulii periarfissaqarpoq. Naliliisoqarpoq tunisassiat kviksølvimik

akuneqarsimasunut pineqartunut inerteqqussut Kalaallit Nunaannut kinguneqartitsissanngitsaq.

Amalgami kigutinit ilaarut. Amalgami kigutinit ilaarut 50 % kviksølvip missaanik akoqarpoq. Amalgami kigutinit ilaarut Kalaallit Nunaanni pisortat kigutileriffiini ukiuni arlalinni atugaasimanngilaq. Isumaqtagiisummi piumasaqaatigineqanngilaq amalgami kigutinit ilaarut peqataasunit inerteqqutaassasoq, isumaqtagiisummilu amalgami kigutinit ilaarummut tunngasunik immikkoortunik qulingulanik saqqummiussivoq, taakkunanga ikinnerpaamik immikkoortut marluk peqataasunit naammassineqassallutik. Kalaallit Nunaata immikkoortut arfineq pingasut naammassereersimavai, taamaattumillu naliliisoqarluni isumaqtagiisusut akuerineqarpat suliniutit nutaat pisariaqassanngitsut. Amalgami kigutinit peerneqartunit katersorneqanngippat taanna imermi avatangiisinut kuuttussaassaaq, isumaqtagiisummilu piumasaqaatigineqarluni kuutsitsinerit annikillisarmlugit ilungersuuteqartoqassasoq. Ullumikkut kigutileriffippasuit amalgamimik immikkoortiterissutinik pilersorneqarsimapput, tamarmiunngitsulli. Taamaattumik EU-mi atuuttut piumasaqaatit assigalugit kigutileriffinni tamani amalgamimik immikkoortiterissutinik atortorissaatitullu avatangiisinut mianerinninnerpaatut isigineqarsinnaasunik pilersuisoqarnissaa isumaliutigineqassaaq(BAT). Isumaqtagiisummik minnerpaamik atulersitsinerli nalilerneqarpoq amalgamimik immikkoortiterissutit atugaanissaannik piumasaqaateqarfiunngitsumik naammassineqarsinnaassasoq.

Tunisassiat aalajangersimasut kviksølvimik atuiffiusut inerteqqutaaneri.

Isumaqtagiisummi piumasaqaatigineqarpoq suliffissuarni sulinernut assigiinngitsunut kviksølvip atorneqannginnissaa gultisornermilu kviksølvip atorneqarnerata annikillisarneqarnissaa. Siunertanut taakkununga kviksølvi Kalaallit Nunaanni atorneqanngimmat naliliisoqarpoq sulinernut taakkununga tunngatillugu isumaqtagiisutit akuerineqarnera kinguneqartitsissanngitsaq. Kalaallit Nunaanni siusinnerusukkut gultisorneq kviksølvi atornagu ingerlanneqarsimavoq, annertuumillu annikitsumillu ingerlatsinermi gultisornermit kviksølvimut taartaasunik atorsinnaasunik peqarluni. Gultisorluni takornariat ingerlataqarneranni, soorlu nunani avannarlerni arlalinni ilisimaneqartoq, kviksølvi atorneqarneq ajorpoq.

Eqqagassalerineq. Eqqakkanik kviksølvimik akoqartunik passussineq pillugu isumaqtagiisusut arlalinnik aalajangersagaqarpoq. Eqqakkat navianartut avammut nassiunneqarneri pillugit Baselimi isumaqtagiisummik Kalaallit Nunaat akuersereernikuuvoq, aamma uuliakoorneq akuutissanillu eqqakkat pillugit nalunaarummi eqqakkat kviksølvimik akoqartut passunneqarneri pillugit piumasaqaateqarluni. Taamaattumik suliniutinik allanik pisariaqartitsisoqanngitsaq naliliisoqarpoq. Minamatami isumaqtagiisummik akuersinikkut eqqakkat kviksølvimik akoqartut sammineqalersinnaassapput taamaallillunilu malittarisassat atuutereersut atulersinnerisa sunniuteqarneranut pitsaasumik sunniuteqassalluni.

Kviksølvimik silaannarmut aniatitsinerit. Eqqakkanik ikuallaasarneq siusinnerusukkut Kalaallit Nunaanni kviksølvimik silaannarmik aniatitsisuni annertunersaasimavoq. Nuummi Aasiannilu ikuallaavinni uuttuinerit nutaat takutipaat gassinnguuttumik pujuliornermi kviksølvip kimittussusia 2002-mi

Kalaallit Nunaanni ikuaallaavinni uuttorneqartunit tallimariaammik apparsimasoq. Kimittussutsit ullumikkut Danmarkimi aamma EU-p sinnerani ikuaallaavinnut killiliussanit appasinnerujussuupput. Appariarneq nalilerneqarpoq kiassiuutit kviksølv eqartut tunisassiallu allat kviksølvimik akoqartut atugaaajunnaarnerisa aamma eqqakkat kviksølvimik akoqartut annertunerusumik immikkoortittalernerisa sunniutigigaat. Nuummi Sisimiunilu ikuaallaaviit nutaat pilersaarutaasut dioxinimik aniatitsinerit killeqartinniarlugit gassinguuttunik pujuliornermik saligutininik atortulersorneqassapput, peqatigisaanilu kviksølvimik aniatitsinerit suli annertunerusumik appartinneqarlutik. Ikuallaaviit pioreersut kiisalu nutaat eqqarsaatigalugit naliiisoqarpoq isumaqatigiisummik akuersineq Kalaallit Nunaannut kinguneqartitsissanngitsoq.

Nunamut imermullu kviksølvimik kuutsitsinerit. Kalaallit Nunaanni imermut avatangiisinut kviksølvimik kuutsitsisuni annersaasut siusinnerusukkut tassaasimapput kigutileriffinniit kuutsitsinerit aamma kiassiuutini atortunilu allani kviksølvimik akoqartuni aserortuni kviksølvimik annaasaqarnerit. Kiassiuutit atortullu kviksølvimik akoqartut allat ukiorpassuarni kviksølvimik akoqarsimannngimmata atortuni aserortunit annaasat annikilliaratorusaassapput. Aamma taamaappoq kigutileriffinniit kuutsitsinerit, kisianni kviksølvimik ilaartinnerit sivisuumik atasarmata suli ukiuni arlalinni kigutileriffinniit kuutsitsisoqartassaaq. Nunamut kuutsitsinerit pisinnaasarput atortut kviksølvimik akoqartut aserorpata, nunamulli kuutsinneqartut tamarmiusut annertunngitsutut nalilerneqarput.

Inatsisit

Naliiisoqarpoq kviksølvimik aamma tunisassianik kviksølvimik akusaasunik niuernerimik malittarisassaqtitsisumik nalunaarusiornissaaq pisariaqarsinnaasoq. Tamatuma saniatigut nalunaarut, suut akuerineqarneri apeqqutaatillugu, amalgamik kigutit ilaartittarnerinik atuinermik atorunnaarsinneranillu malittarisassaqtitsissaaq.

Oliakunit akuutissanillu eqqagassat pillugit Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 29, 17. september 1993-imeersoq eqqakkanik kviksølvimik akoqartunik passussinermik naammattumik malittarisassaqtitsivoq.

Kviksølvimik piiaanermut inerteqqussut aatsitassat pillugit inatsimmi allannguutitut suliarineqarsinnaavoq imaluunniit inatsit taanna naapertorlugu immikkut nalunaarummi. Soorlu eqqaaneqartoq kviksølvi Kalaallit Nunaanni gultisiornermi atugaanngisaannarsimavoq, aamma tassunga siunertamut atorneqarnissaa pilersaarutaanani. Isumaqtigiisummi piumasaqaatit naammassineqarnissaannut pisariinnerpaaq tassaassaaq EU-mi atulersinneqarsimasoq inerteqqussut assigalugu gultisiornermi kviksølvi atornissaanut inerteqquteqarneq.

Kingunissai allat

Isumaqtigiisummi piumasaqaatigineqanngilaq peqataasut atulersitsinissamut pilersaarusiussasut. Danmarkip isumaqtigiisut pillugu allattoqarfimmud nalunaarusiorneranut atugassamik Danmarkip isumaqtigiisummik atuilerneru pillugu ukiut sisamakkaarlugit Kalaallit Nunaata ilisimatitsisarnissaa pisariaqarsinnaavoq. Inatsisit pisariaqartut inissinneqarsimappata nalunaarusiorneq annerusumik tassaassaaq aap/naagga aamma inatsisinut

innersuussineq. Taamaattorli siullermik nalunaarusiornermi aniatitsisut pillugit annertunerusumik paasissutissiinissaq pisariaqassaaq, misissuineramik ingerlanneqarsimasumik tunngaveqartoq.

Ilaatigut Issittumi Nakkutilliinermik Nalilersuilluni Suliniummi (AMAP) ingerlanneqareersut saniatigut naliliisoqanngilarli avatangiisini kviksølvimik imaluunniit inuit sunnerneqarnerannik nakkutilliinissaq pisariaqassasoq. Aniatitsinerit kuutsitsinerillu nakkutiginnissaat imaluunniit atortut atugaaneriniq nalunaarsuinissaq pillugu piunarsaqateqanngilaq.

Minamatami isumaqatigiisummi pingaarnersaavoq kviksølvimik sunnerneqarnerup kinguneri pillugit inuit ilanngutitinnegarnissaat paasitinnegarnissaallu. Kalaallit Nunaanni inuit ilai kviksølvimik immikkut navianartorsiormata sunnertinnegarnerup qanoq annikillisinneqarnissaa pillugu annertuumik suliniuteqartoqareerpoq, peqatigisaanilli ileqquumik nerisat iluaqutaaneri aalajangiussimaneqarlutik. Peqqinnissakkut ilinniarsimasut immikkut ilisimasallit naliliippat Kalaallit Nunaat isumaqatigiisummik akuersippat qaammarsaalluni sulinermit tamanna nukittorsaassasoq taamaalillunilu Kalaallit Nunaanni nerisassaniilersartoq kviksølvip ungasissumiit assartorneqartartup annikillisinneqarnissaanut pimoorussamik sulisoqarluni.

Sunniutissat tamarmiusut

Inuiaqatigiinnut akilersinnaasut sunniutaasinnaasut. Isumaqatigiisummik akuersinermi inuiaqatigiinnut akilersinnaat sunniutaasinnaasut minnerpaamik atulersitsinermi Namminersorlutik Oqartussanit pisussaaffigineqarput tassaasut inatsisiliornermut, nalunaarusiornermut paasissutissanillu suliaqarnermut isumalluutit. Ataasiarluni aningaasartuutit tamarmiusut 138.000 - 275.000 kr.-inik annertussuseqartut naatsorsorneqarput. Taakkununga ilanngutissaaq nalunaarusiornermut aningaasartuutit, ukiut sisamakkaarlugit ukiumut 12.500 kr.-inik annikinnerusut.

Apeqqutaalluni suliniutit suut toqqarneqarnerisut aamma amalgamimik immikkoortiterissutit ikkussornerinut aningaasartuuteqassaaq aamma amalgamik katersinermi eqqagassalerinermut pitsaanerusumut aningaasartuuteqassaaq. Minnerpaamik atulersitsineq annertunerusumik aningaasartuuteqarfiunani naammassineqarsinnaassaaq. Illoqarfinni kigutileriffinni tamani amalgamimik immikkoortiterissutinik ikkussuilluni BAT-imik aaqqiineq nalilerneqarpoq aningaasaliinerni 700.000 - 1.000.000 kr.-inik ukiumullu 50.000 - 150.000 kr.-inik ingerlaavartumik aningaasartuuteqarfiussasoq. Aningaasartuutit pisortat kigutileriffiinit pisussaaffigineqassapput.

Isumaqatigiisummik akuersinermi iluaqutaasut. Kviksølvip annertunersaa Kalaallit Nunaanni avatangiisiniilersoq nerisassaniilersorlu silaannakkut imaami sarfamik Issittumut assartorneqartarpoq. Nunarsuaq tamakkerlugu kviksølvimik atuinerup killeqartinnissaa pillugu nunat tamalaat isumaqatigiissuteqarnerat taamaattumik Kalaallit Nunaanni avatangiisit kviksølveqalarternerisa killeqartinniarneralu annertuumik pingaaruteqarpoq. Naliliisoqarpoq isumaqatigiissutip sunniuteqarneranut pingaaruteqartoq sapinngisamik nunarsuarmi nunat amerlassut kviksølvimik atuinermik killeqartitsiniarnermi isumaqatigiisummilu akuersinermi sapinngisamik peqatigiinnissaat.

COWI

6 MINAMATAMI ISUMAQTIGIISUMMUT NALEQQIULLUGU NANGAASSUTIP ATORUNNAARSINNERATA INUIAQATIGIINNUT
AKILERSINNAANERANIK MISISSUEQQISSAARNEQ